

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vöbis institutum ad catholicorum partium proposita promouendo, id equidem probamus libenter. (Az általános a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak: Egész évre 5 ft., félévre 3 ft. 50 kr., negyedévre 1 ft. 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr. Előfizethető a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál.

Felelős szerkesztő:
Németh Ödön.

Megjelenik hetenként 2-szer: szerdán este és szombaton este. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfehérvár, Szent-István-ter 1. sz. Hirdetések helyenként 50 kr. Bélyegülék külön 30 kr.

A munkás-kérdés.

A nagyipar fejlődésével mindinkább előtérbe nyomul a munkásügy rendezésének szüksége. Nálunk ezideig a munkásügy elbírálásánál kizárólagosan csak azok a szempontok voltak az irányadók, melyek az egész munkás-kérdést az államveszélyesség jellegével ruházták fel, az ezen szempontnak megfelelő megoldás tehát sem a munkásügyre, sem a törvényhozásra nem jelent megoldást. A szocialisztikus mozgalmak elfojtását célzó rendőri intézkedések megtételével ugyan nálunk sem fukarkodnak, de ezzel sem a munkásügy mélyére nem tekintünk, még kevésbé pedig lehet megtorló intézkedésekkel megoldani oly kérdést, melynek megérkezéséhez évtizedek törvényhozási alkotásai járultak. A munkás-kérdést csak oly szociálpolitikai irány követésével fogjuk megoldhatni, melynek alapját a keresztény erkölcstan elvei képezik. A szabadelvűség még ezidáig kicsinyelt a munkás-kérdés megoldatlanságában rejlő veszélyt, mivel még nem érezte teljes bürokratizálásában hatalmát, a veszély idején pedig erőszakoskodni s kísérletezni fog. Tanulmányozni pedig nem fogja a külföldön történeteket, mert ez egyenesen megzafolja társadalmi s gazdasági téren követett politikáját, mely az osztály-érdekeket szolgálva, nagyra növesztette a proletáriátust. Pedig tudhatná, ha figyelemmel kísérné a szocialisztikus mozgalmak terjedését, hogy előbb-utóbb végle-

gesen kell leszámolnunk a munkás-kérdés alakjában jelentkező társadalmi mizériával. A társadalmi béke s a nemzettest konszolidációja érdekében cselekszünk, ha jó eleve oly preventív eszközökről gondoskodunk, melyek a baj elharapozását megakadályozzák. Ezen preventív eszközök pedig nem lehetnek mások, mint a keresztény elvekre alapított szociális s gazdasági politika.

Ez pedig társadalmi s gazdasági be rendezésünk jelen állapota mellett igen nehéz dolog. Mert nem elég a törvényeket meghozni, de azoknak át kell menniük az emberek szívébe, megnevesíteni a gondolkodásmódot, s a keresztény elvek szerint való cselekvésre bírni. A liberalizmus kitépte az emberekből egyik légbecsesebb javát, az erkölcsi szabályai szerint való gondolkodást. Ennek hiánya pedig élesíti az osztályharc tüzet, a telhetetlenséget, az élvegni vágyat, mindez pedig a vagyonos osztályok kapzsiságát s lelketlenségét, a szegények elégedetlenségét s forradalmát, a munkások elbizálosságát s gögjét, a munkások meghasonlását isteni s emberi törvényekkel. Ennek a kiélesített ellentétnek a végpontján ott van a kapitalizmus s a proletáriátus küzdelme, mely megremegteti a szociális élet alapjait s lehetlenné teszi a nemzeti társadalom fejlődését.

Pedig erre fog vezetni az a szociális harc, melynek hullámvérését már is érezzük, s melyet a szabadelvűség szerencsétlen egyházpolitikai törvényeivel s merkan-

til gazdasági politikájával csak előmozdit. A munkások elkereszténytelenítésére törekszik a nagyipar s nagytöke s ezzel megteremtette az elégedetlen elemek azon csoportját, mely a megélhetés nehézségei felett kétségbeesve, a vallás vigasztaló erejében, melyet elvettünk tőle, menedéket nem találva, a legirtózatosabb erőszakosságoktól sem fog visszariadni, csakhogy élvezetét kielégíthesse. A nagytöke pótfeszkező gögijében megtagadja a munkásban az emberi gondolkodást, emberi érzést, sőt még azt is, hogy őt érzi-e van, melyek segély rájön arra, hogy a nagytőkés vagyonát kerserves munkájával s kuporgatja össze, hogy a gyáros, mi alatt ő s családja nyomorog, a legraffináltabb élvezetekben dulaszkodik. A keresztényen gondolkodó munkás megnyugszik a Gondviselés kifizérhetetlen akaratában, mely az egyiknek többet, a másiknak keveset juttat s a híven teljesített kötelességek jutalmát nem a földön keresi. A vallásos munkás a gazdagok lázszalagos boldogsága mögött ott látja a szívnyughatatlanulását, s azt a kétségbeesett küzdelmet, melyet a vagyonszerzés miatt embertársai s saját lelkiismerete ellen folytat. Ennek felismerése legfeljebb szánalmat gerjeszt benne, de irigységet soha.

A szociális retorm helyes alapját csakis az evangéliumi intelem képezheti: dolgozzál és imádkozzál. Az ima adja meg a munkának az áldást. Ima nélkül törhetjük, zuzhatjuk magunkat akárhogy,

László kir. herczegünk.

(Az ágyai kápolna felszentelés emlékére.)

Irta: Rosty Kálmán.

Kápolna áll a csendes, árnyas erdőn,
Körötte hulló, őszi levelek . . .
S a lombjafosztott csonka, pusztá csertőn
Sohajtanak lágyan nyögő szelek;
A kis virág is árva — sírni látszik
Halvány szíromján hármat könye játszik.

Emlékköve a szentelt fájdalomnak:
Melytől a trón s egy ország keble sajn;
S mig angyalok fönt glóriát dalolnak:
Lent felszokog ezernyi könyes ajk . . .
Megtört szívekből kelt e gyászos oltár
S zeng számolyán a nagy halotti szoltár.

Hiss itt borult el a remény sugára,
Mely hajnalán oly bájosan derült,
Dicsfényt tövölt a honra, Ős-Báddára
S alatta dís tavaszevirány terült.
De int az Ur! s ő visszasszállt az égbe
Jézus Seivén szerelmű lánggal égve.

Mély gyász sötétlik, mint sord-égi felhő,
A tört szülői és testvér-kebleken:

De im a hit szép csillagárja feljő,
Szeliden áll az elborult egen . .
S bár fáj a szív; de tiszta, szent sebébe
Jó orvosul e hit tündére lépe.

S ez földmutat a boldog üdv-hasára:
„Ott él, virul a drága, hű jut!
A földi élet: csalfa rózsza szára,
Kincs, kéj — melyet nyujt — hervatag s hiú . .
Rövid, de gyóteses volk türelmi harcza:
S most megücsösült nyájás, édes arca!“

„Csak a reménytelennek gyáseja: átok,
Hívők porán reménytavasza virul!
S im ily fűsért költ sirja is reátok
Az égi kert örökzöld ágirul.
Ha bízva sir, megédesül a bánat:
Könyén a béke szívárványa támad.“

Ily hit s remény alapján nőtt e szentély
S ráirva: „Légyen meg akarátod!
Ki érdekkünkben kintöviszt teremtel:
Azt mirrha-lombból bétakarhatód;
Ajukunk a bú helylét nyugodtan issza
Fönt nyerjük őt, — Veled vigádvá vissza!“

S már ég az oltár, illatos töménye,
Csendül először a hívó harang . . .

Fényt őt a véres, vad berak sövénye,
S száll mennybe róla kis fehér galamb . . .
Zeng „Requiem“ . . . perog a könyvgyápor
A koronás fők s pór szemén aláfoly.

Állj völgyi szentély; áldj, ádits, vigasztalj!
Légy hit s reménynek diadaljele!
Hős megadással, balzsamos malasztal
A bus szülői szívet töltsd tele!
Ideád le őt, a drága, szüzi lelket:
Hiss tiszta vére szentelk be telked!

Jöjj szende Lászlónk! szép reményvirágunk!
A hon s család epedve néz feléd!
Imád vesessen, a hová mi vágyunk:
Hol már Te üdvöd biston fölleled;
S mig lent kezünk a bütöviszt arajta:
Kérd, hogy legyen meg Istén akarátja!

Álld Őt, ki hősi kézzel ide irta:
„Legyen meg a Te szent akarátod!“
S mond hű Anyádnak, ha könyét kisirta:
Hogy Máriának jó fűt adott;
Oh áldd a trónt, a hont, kegyes családod:
S mind égen együtt boldogulva látod!!!

Mai lapunk 8 oldal.

nem lelünk örömet s lelkünk nem talál megnyugvást a munkában. Csak a vallásos lélek tudja, hogy Isten dicsőségére dolgozik s azért a vallásos munkás nem lehet szocialista, a ki irigykedve tekint munkaadójára, kit zsarnoknak s fosztogatónak tart. De ne csak a munkásnak hirdessük a vallás parancsainak reá nézve kötelező erejét, hanem a munkaadóknak is, kik a szeretet parancsa által vezetettve könnyen megfogják módját találni annak, hogy mi módon s mértékben foglalkoztassa munkáit, a nélkül hogy vétene a keresztény elvek parancsai ellen. A keresztény elvek uralmában látjuk biztosítékát annak is, hogy a munkaadó munkásairól ezek betegsége s munkaképtelensége esetén a méltányosság szerint fog gondoskodni.

Ebből látható, hogy a liberális társadalmi reformerek törekvése, a munkáskérdést béremelés útján megoldani, haszontalan, sőt veszélyes kísérletezés, mivel ez legfeljebb arra való, hogy a vallástalan munkás kapzsiságát növelje. Véglegesen csak úgy oldjuk meg, ha a keresztény elveknek biztosítjuk a döntő súlyt társadalmi s állami bereendezésünkben.

Kirschank Odön.

— **Marat iskolája.** A párisi forradalom véres alakja, a maniakus Marat jut eszünkbe, midőn a fővárosi zsidósajtó legújabb fékevesztett tombolását látjuk, mely hogy céljait elérje, nem a tisztességes és természetes eszközzel bíz, hanem saját elveinek érveivel való támogatásával, hanem az ellenfél személyének gyanúsítása, elragalmazása egyedüli fegyvere. Ez a Marat iskolájának harca! Így csak Marat a vérszomjas örvöngő kiűzött politikai ellenfeivel szemben. Ő volt, ki megteremtette lapjában ezt a harcmodort, s a mi liberális sajtónk a szomorú dicsőség, hogy életre keltette a történelmet s megbélyegzett alakjának szellemét. Régebb idő óta tart a személyeskedés, a gyanúsítás és elragalmazás a liberális sajtóban,

egyszerre született az magával a liberalizmus-sal. A kik részt vettek az egyházpolitikai ellenzék sorában, azokat mind megdöbölték ésszel. Az igazsággal, a hit igazságával szemben nem volt s nincs ma sem fegyverük s ezért a törekvés bennök, hogy elragalmazva a néppárt vezéreit, megakadályozzák az eszmé terjedését, kétséget támasztva a vezérek szavahihetőségében, tisztessége és hazafisága iránt. Eltekintve attól, hogy ez a harcmodor kétségtelen bizonyítéka milyen kevés erő rejlik magában a liberalizmusban, hogy azt vádaskodva, személyek ellen vádaskodva tudják csak védelmezni; lesújtó kritikát tartalmaz ez az illető sajtó munkásaira, a kik ilyen gonosz módon visszaélnek a hivatásuk által nyújtott eszközökkel, és pirulni kényszerítik azokat a tisztességes elemeket, a kiket végzetők vagy jóhiszeműségük a hírlapíró pályára vezérelt. A politikai harcok sohasem fajlhathaták volna ennyire, ha a sajtó tisztességes mederben maradt volna. A liberális sajtó büne lesz, ha végzetes harcok színhelye lesz az ország. Sokáig hasztalan várunk a tisztességesebb elem tiltakozását, — hallgattak! Az ő hallgatásuk pedig növelte az elzülöttek vakmerőségét elannyira, hogy most a választások előestéjén úgy látszik közös megállapodással, olyan hazug szavakat tulajdonítottak Zichy Nándor grófnak, mely annak egész egyéniségével ellenkezik. Azt hisszük Marat iskolája egy egész sorozatát a rágalmaknak akarta ezzel megindítani, hogy választások alkalmával ezekkel korteskedni lehessen a néppárt ellen. Ugy látszik azonban, hogy a zaidó tollas had szemtele...sége sok volt a tisztességesebb liberálisoknak is s azért lépett elő Jókai is, hogy remek visszaemlékezésében — melyet lapunknak egy más helyén közlünk — lezárolja Marat iskoláját. Fog-e használninékik?

— **Walliscs és a papok.** A kassai domfelszentelési ünnepélyt is bevették a millenáris állami ünnepségek közé és a kormány képviselőiben Walliscs miniszter utazott le Kassára. Bubic s kassai püspök, a ki az egyházpolitikai törvények életbeleptetése idején kiadott pásztorlevelében az egyházpolitikai törvényeket úgy fogta föl, mint a katolikus egyházra mért szenvedéssel járó csapást s okául főképp a katolikus érzés meglanyhulását és a papok közömbösségét hirdette, fogadta

vendégeül a kultuszminisztert. És nem csupán maga fogadta, hanem fogadására maga köré gyűjtötte egyházmegyéje papjait: a káptalan tagjait, a kerületek esperesait s a püspöki palotába odarendelte a szeminárium növendékpapságát. Walliscs arra volt elhatározva, hogy a papság részéről hozzáintézendő beszédre nagyobb beszéddel fog válaszolni. Ezt azonban lehetetlenül tette a következő körülmény. Mikor a papság egybegyűlt a püspöki palota nagytermében, Bubic s bejött a papjai közé s aztán ajtót nyitattott a miniszter előtt. A mint Walliscs belépett, Bubic s megfogta, megrázta a kezét s csak néhány szóval, a mit alig lehetett hallani, üdvözölte a minisztert. Ez egyszerűen a házigazda olyan fogadása volt a szavakban, a minő bármely élőlök vendéggel szemben szokásos. Csak épp a külsőség, a klérus nagyobb számának jelenléte adott nagyobb díszet a fogadásnak. Walliscs népszerű miniszter, éljenek szottak fülsugni a nyomában: de itt süket csönddel fogadták. Egyetlen Isten hozott nem hangzott el a papság szájából. Egyszerűen meghajtották a fejüket s ezzel vége volt az üdvözlésnek. Megköszönni azonban mégis meg kellett köszönni ezt a néma üdvözlést. És Walliscs mondott egy rövidke beszédet, a melynek nem több a foglalatja, mint hogy a Bubic s püspök millenáris pásztorlevele az, a melynek tanítása szerint eljárva, hazafias cselekedetet végez a papság. Erre mégis fölhangozott majdnem sutogó hangon egy-két bátortalan éljen, de az is félbe maradt. Kissé bizony fagyasztozólag hatott ez a jelenet. Bubic s ekkor karonfogta vendégét és elvezette félkörben álló papjai előtt. Rövid gyors kézfogások, néhány kérdés a miniszter részéről, a hívek száma és nemzetisége iránt s ezzel vége volt a miniszter szombati ünneplésének. Walliscs miniszter bizonyosan sokáig nem fogja elfelejteni ennek a jelenetnek emlékét, a melyben a megsértett egyházférfiak érzelme olyan lesújtóan nyilvánult a hallgatag tiltakozásban.

A babonaláz.

— A Fejermegyei Napló eredeti tárczája. —

Irtta: Németh Odön.
(Folytatás.)

Másnap este elcipeli a Pancza Mari mind a három csomagot. Meg van tökéletesen elégedve, mikor otthon kiteríti a drága ruhákat. Ez már jó fogás volt!

Megrázta a tüdejét a kaczagás, mikor egy drága gyémántos nyakéket is talál a csomagban, a mit a leány azért tett a ruhákra, hogy az ékszer is méltó legyen a drága selyemruhákhoz. Ejnye, de bolond is az a leány!

Esztí izgatott nyugtalanságban tölti az egész hetet. Maga sem tudja, miért óhajta olyan nagyon, hogy mentől hamarabb muljék el ez a hét.

Már két nap múlva itt lesz a Pancza Mari a ruhákkal s az ő boldogságával. Büszke önérettel jön be a díszes lépcsőházba épp akkor, mikor a vörös Rozi leszalad a lépcsőn.

Majd egymásba ütődnek, mikor szembe találkoznak.

Esztí büszkén, a vörös Rozi elfojtott bosszúsággal és kíváncsisággal néz vetélytársnőjére.

— De magasan hordjuk a fejünket lelkem! — gonyolódik a vörös Rozi.

— Van miért — vág vissza Esztí ingerülten.

— Talán bizony megnyerte a nagylutrit, hogy olyan nagyra van.

— Vagy talán a János megkérte a kezét — teszi hozzá gunyosan.

— Ha még nem is tette, meg fogja majd tenni.

Erre már elfujta a vörös Rozit a méreg.

— Nézze meg az ember a penész virágát, még mit nem képez magáról. Mintha bizony orvososság üvegre volna szüksége a Jánosnak? — Taposhatod mindnap az ablakja előtt a földet, rád sem néz, ha csak meg nem babonázod. Te képzölöd, te!

Minden vér az arczába túl az Esztinek. Reszket az ajka az izgatottságtól, azt sem tudja már, hogy mit beszél.

— Igenis megbabonáztam — mondja rekedten — és megmutatom, hogy azért is az enyém lesz!

— Megbabonáztad? ... Megmutatod, hogy a tiéd lesz? — kaczagja vetélytársnője. Aztán lekajja fején libegő buzavirágos kendőjét és becsap vele az Esztí fölhevült arczába. — Mutasd hát meg, te babonás bolond!

És felszalad vissza a lépcsőn és Esztí meg az első emeletről is hallja gunyos kaczagását. A keserűség elfojtja a torkát, szeretne sirni dühében. Azért van elkeseredve legjobban, hogy ingerültségében elárulta magát. Minek is volt olyan esztelen? Most ez a vörös Rozi elmondja majd a Jánosnak s talán majd még ki is csufolják. Csak már eltelt volna ez a hét, hogy jönne már a Pancza Mari.

A hét letelik, de hasztalan lesi Esztí egész nap a Pancza Marit, — nem jön. A mint esteledik, úgy nő nála a várakozás izgatottsága.

Hiábavaló izgatottság, hasztalan várakozás! Pancza Marinak sokkal több esze van, semhogy visszahozza az elvitt ruhákat, meg a gyémántos ékszert. Rég értékesítette őt azt, és elég okos volt, hogy jó időre távol tartsa magát a fővárostól, mert hisz ezzel a fogással elérhet sok ideig gond nélkül.

Hosszu, várakozásteli napok következnek az Esztire. Eleinte minden határozott alak nélkül félkózi be magát szívébe az aggodalom. Majd alakot nyer a gyanu és kezdi sejteni, hogy minő rut csalásnak esett áldozatul. Félelem szállja meg, alig mer mutatkozni emberek előtt.

Órzi a szobát. És ha a kényszer úgy hozza magával, hogy valahová mennie kell, negyedóránig leskelődik az ablaknál, hogy távozhat-e a nélkül, hogy a Jánossal, vagy a vörös Rozival találkoznék.

Különösen e két emberrel való találkozástól fél! Már azóta kerüli őket, mióta a lépcsőházban úgy elszóltta magát vetélytársnője előtt. Most meg mióta a Pancza Marira gyanakszik, hogy megcsalta éppen retteg a találkozástól.

Sokat sir s álmatlanul tölti éjszakáit, kinos tépelődésben. Mit csináljen, hová forduljon? Azt sem tudja, mi az igazi neve a cigányasszonynak, mert a Pancza Mari név csak úgy gunyból ragadt reá! Hát a lakását akkor hogyan tudná?

Mikor a második hét is letelt és a cigányasszony még sem jött vissza, gyanakvó félelmét halálos rettegés váltja föl.

Egy hét múlva már hazajönnek a nagyságos asszonyék s észreveszik a ruhák hiányát, és akkor befogják öt csukni, mint egy közönséges gonosztevőt.

Nem tudja már magába fojtani a kinos nyugtalanságot.

Elmegy a testvéréhez tanácsot kérni, a ki jóval idősebb mint ő, és szakácsné a kerületi kapitánytól. De annak sem meri elmondani az igazat. Ugy adja a dolgot, hogy az ő

fénye Drávi ezer gyillé a nép helyig hatva üdvözi dégek tottak Ferenc Nándó Ferenc Jurá A csá utóbbi kevés Azóta lett dr niszter kerület vasárna bukni. N kereszt Az egé badkőm ezénja a buktatá Fe a vallás a társac állása e jobban el man elz lanabb vetkezne esetén. I az a titl badkőm valóságú cifzer in már az ruháit vi vissza. A lálhatja : hatja via mit tegy Nag meri nún laknak a rendőség dái hely mert azt óvatosabl az ember ám menje ott el a Pancza M El i a baját, hogy az Ott i Majd nyc teni fogj bolond ve Széc kétségbee mikor ha Nin a mellére a terhe. A hiányozné egy tekint tudja, hog És f irányuló hogy aka Mintha m nét, szemt

mber 9.

na esupán
aga köré
káptalan
spöki pa-
endékpap-
határozva,
ö beszédre
t azonban
ény. Mi-
ki palota
apjai közé
itt. A mint
negrázta a
ig lehetett
gyyszerien
szavakban,
l szemben
s nagyobb
szt a fo-
er, éljenek
t s üket
yetlen
yott el
rűen meg-
; az üdvöz-
meg kellett
Wlassics
lynek nem
es püspök
ek tanítása
t végez a
dnem sut-
n, de az is
ilag hatott
la vendéget
lött. Rövid
a miniszter
éje iránt s
ti ünneplé-
sán sokáig
tnek emlé-
férfiak ér-
hallgatag

övetkeznek
t alak nél-
aggodalom.
di sejtnei,
atul. Féle-
ni emberek

yszer egy
nnie kell,
hogy tá-
l, vagy a

lő találko-
s, mióta a
vetélytárs-
za Marira
eteg a ta-

zakait, ki-
forduljon?
czigány-
csak úgy
sát akkor

és a czi-
gyanskvó

t a nagy-
k hiányát,
gy közön-

i a kinos

kérni, a
é a kerü-
elmondani
ogy az ö

A drávavásárhelyi gyűlés. Nagy és fényes gyűlése volt a néppártnak vasárnap Drávavásárhelyen. A csáktornyai kerület 6-7 ezer polgára vett némas lelkesedéssel részt a gyűlésen. Csáktornyán 1000 ember várta a néppárt szónokait, a kik egész Drávavásárhelyig kisérték őket, melynek határánál szívatva fehér ruhák alatt sorfalat. Itt üdvözülte Pecek György plebános a vendégeket. A leányok pedig virágcsokrot nyújtottak át Zichy Nándor grófnak és dr. Major Ferenc főorvosnak. A gyűlésen gróf Zichy Nándor elnökölt. Beszéltek még dr. Major Ferenc székesfejérvári főorvos, Varga János, Jurák Zvonimir és Gosporlin Mihály. A csáktornyai kerületben tudvaleg a legutóbbi pótválasztások alkalmával is csak igen kevés szótöbbséggel tudott győzni Wlassics. Azóta azonban a kerület annyira lelkes hivatott lett dr. Major főorvosnak, hogy Wlassics miniszter valószínűleg fel sem lép a csáktornyai kerületben. Ha azonban fellépne — a múlt vasárnapi népgyűlés is bizonyítja, — meg fog bukni.

A trienti kongresszus.

Nagy fontosságú kongresszusra gyűlt a keresztény világ szeptember hó 26-án Trientben. Az egész világon veszedelmesen terjedő szabaddóművesek ellen irányul a mozgalom, az allen a szabaddóművesek ellen, kiknek titkos célja a vallás és a keresztény erkölcsök megbuktatása.

Felesleges ismételn is hangoztatni, hogy a vallás és a vallásos erkölcs egyedüli alapja a társadalomnak, a mely nélkül annak fennállása el nem képzelhető. A napjainkban mind jobban terjedő vallástalanság s az ennek nyomán elzülött erkölcsiség, a legkétségbevonhatlanabb példákat szolgáltatja, hogy minő következményekre számíthatunk a vallástalanság esetén. És e vallástalanságnak legfőbb támasza az a titkos szövetség, melyet általánosan szabaddóműveseknek nevezünk, a kik azonban valóságban az ördög kultuszának hívei és Lucifer imádói. Ez a titkos társulat behálózta már az egész világot és mindenütt a vallástal-

ruhát vitte el a Pancaza Mari és azt nem hozta vissza. Azt akarja csak megtudni, hogyan találhatja fel a cigányasszonyt és hogyan kaphatja vissza ruháit. Majd aztán tudja ő, hogy mit tegyen!

Nagyon elszomorító választ kap. Jól ismeri néje ezeket a babona bacillusokat. Itt laknak a főváros közelében levő falvakban. A rendőrség nem ismeri sem őket, sem tartózkodási helyüket. A ruhákra vessen keresztet, mert azokat nem látja többé. Majd máskor óvatosabb lesz legalább, mert maga kárán tanul az ember. Hanem ha mégis megakarja próbálni, ám menjen fel a központi rendőrséghez és mondja ott el a panaszát, ha lehet majd kézrekerítik a Pancaza Marit és vele a ruhákat.

El is megy a rendőrséghez s elpanaszolja a baját, — természetesen csak azt mondja, hogy az ő ruháit vitte el.

Öt felveszik a panaszt, felírják a lakását. Majd nyomoznak utána s ha megelik, értesíteni fogják. Azért pedig, hogy olyan hiszékeny bolond volt, lehordják jól.

Szédelegve, támoilogva megy haza és kétségbeesve gondolt arra a közeledő napra, mikor haza érkeznek a nagyságos urék.

Nincs nyugalma sehol a szobákban. Mintha a mellére nehezednék az egész óriási épületnek a terhe. Akármerre néz, mintha mindenünnen hiányoznék valami, mintha elég volna bárkinek egy tekintet bármelyik butordarabra, hogy meg tudja, hogy azok üresek s meg vannak lopva.

És fél az emberektől, reszket minden ráirányuló tekintettől. Mintha mindenki tudná azt, hogy akaratlanul is tolvajjává lett, hogy lopott. Mintha minden tekintet arczáról leolvassna bünet, szeméből látna szegényét!

lanságnak s az erkölytelenségnek magvetője. A keresztény népek közönye volt legfőbb segítségükre, mint a hogy általában a gonoszok legnagyobb ereje a jók gyöngeségében van.

Ez azaz második felében a szomorú következményektől megdöbbent keresztények különösen is figyelmeztetvén a pápa ő szentsége által a veszedelmre szükségét érezték a tömörülésre a közös veszelty rejtő vallástalan szabaddóműves szellemellen. Eleinte katolikus körök és egyetek keretében inkább védelmi állapotba helyezkedtek, mintán azonban passiv magatartásukban a hivatást eredményt nem érthették el az aktivitás terére kellett lépniök. Ez hozta létre az antiszabaddóműves szöveteztést, a melynek az egész világra szóló zászlóbontása e hó 26-án lesz Trientben.

A készülődő kongresszus iránt mindenütt a legnagyobb érdeklődés nyilvánul. A katolikus sajtó minden országban lelkesen emlékezik meg a tartandó kongresszusról. Tizennyolcz bibornok igen sok érsek és püspök, a világ minden részéből üdvözölő levelekben fejezte ki szerencsésükvántait a kongresszus római központi bizottságnak. Turinban, Párisban, Bécsben, Budapestben, Zágrábban, Berlinben, Lisszabonban, Velenczében és sok más helyen nemzeti bizottságok alakultak a kongresszusnak még impozansabbá tételére.

De a leghatalmasabb erőt a pápa brévéje adja meg a kongresszusnak. XIII. Leó pápa ő szentsége ugyanis az antiszabaddóműves kongresszus intéző bizottsága elnökéhez a következő brévézt intézte:

Szeretett fiunknak

Alliata Vilmosnak a antiszabaddóműves egyesület és kongresszus bizottsága elnökének üdvözlétünket és apostoli áldásunkat!

Szeretett fiunk! Mindig nagy megelégedésünkre szolgál, ha a katolikusok fűpásztoraik vezetése alatt összejönnek tanácskozásra a vallás érdekében. Napjainkban pedig, mintán isten az ő végtelen jóságában kívánságaink

Idéges félelem s az álmatlan éjszakák kimerültsége vesz rajta erőt. Egyik perczben ég a talpa alatt a föld, fullasztja a szobalevegője futni szeretete feltartóztatatlannul. Hogy hová? — maga sem tudja. Valahová határozott irány és cél nélkül. Oda, hol ember sem jár, a hol nem látja senki s nem lát ő sem senkit.

Majd elzárkozik az egyik szobába, mert fél, hogy meglepi az igazságszolgáltatás emberei és elhurcolják a börtönbe. Réműletében gyakran eláll egy pillanatra szívverése, ha egyegy hangosabb lépés zaja dobban a lépcsőházban, vagy ha egy erősebb hang szólal meg az udvaron. Mindenfelől csak felizgatott képzeletének fenyegető alakjai veszik körül.

És mulnak a napok borzasztó gyorsasággal, s minden óra mégis súlyosan nehezedik rá.

Végre eljő az utolsó nap a tanácsosök megérkezésének napja.

Az utolsó hét izgalma tökéletesen kimerítette. Agyában nincs többé új gondolat, csak az utolsó hét alatt kétségbeesetten váltakozó képzeleteknek tompa zsbongása.

Szeméből is kiszáradt rég a köny. Fásultan bámulja a lába előtt levő szűnyeg kuszán tonodó szines virágait, a butorok fénytelen farragványait s a szoba közepén lobogó aranyos csillár ragyogó üveghasábjait.

Milyen megelégedetten töltötte napjait, mikor ebbe a háza került. Asszonya jó volt és vele megelégedett. Büszke önértet töltötte el a lelkét, mikor asszonya őt bizta meg a lakás felügyeletével és tisztántartásával.

Mikor elbucszott tőle, bizalomtelten adta át neki a szobák kulcsát és szeliden azt mondta: — Vigyázzon Esztí jól mindenre. Ha el-
megy valahová, zárjon be mindent s a kulco-

sikert ad, az ilyen tanácskozások egyre gyakoribbabbak.

Most, szeretett fiunk, értesítettél hennünket, hogy az általad vezérelt egyesületnek szándéka kongresszusra hívni össze minden nemzetek küldötteit Trientbe, hogy a napról-napra vakmerőbben fellépő szabaddóműves szekta leküzdésére tanácskozást folytassanak és magukat, úgy mint másokat is ellenállásra és harcra buzdítsák ellene. Egyebektől eltekintve, mi különösen egy okból teljesen helyeseljük ezt a szándékot. A népek közt ugyanis egyre jobban utat tör magának a meggyőződés, hogy úgy az egyházra, mint az államra nézve igen károsak a titkos társaságok.

Mi ezek felől már több alkalommal nyilatkoztunk, különösen Humánus genus és egyéb encziklikáinkban, a melyeket az olasz katolikusokhoz intéztünk 1890. és 1892-ben. Fáradozásaink sikere nem maradt el és azt a határozatot, hogy kongresszus tartassék, mi szívesen tekintjük fáradozásaink egyik gyümölcsének, mintán remélhető, hogy a kongresszus a résztvevők száma és állása, valamint az ott tárgyalandó kérdések fontosságát folytán meg fog felelni a hozzáfűzött várakozásnak.

Hogy azonban a remélt siker el ne maradjon, szükséges, hogy a kongresszusi tagok a baj gyökerére tapintsanak és szorgosan kutatásnak az eszközök után, a melyekkel a terjedő szekta ellen működhetni. Mi ez eszközöket említett encziklikáinkban már jelezte: ott a hol a szabaddóművesek legvakmerőbben terjeszkednek, a ti védekezések is a legbátrabb legyen. A pápai iratok tehát úgy tekintessenek, mint határozott utasítások, a melyeket lelkiismeretesen meg kell fogadni, úgy nektek a tanácskozások folyamán, mint mindenkinek, a ki az ügynek szenteli talentumát és erejét.

Mindenesetre pedig az elvetemedett istentelenség és a szekta működése kevesebb kárt fog okozni és önmagában megsemmisül, ha a katolikusok igyekeznek a szabaddóműveseket

kat ne adja senkinek, mert nem bízom, csak egyedül magában. — En sem fogok megfeledkezni magáról, és hozok valami szép emléket.

Aztán elmentek, s ő sirni szeretett volna örömben, hogy úgy bizik benne asszonya. El is határozta magában, hogy a legéberebben fog örködni, mert vágya volt megérdemelni a bizalmat.

És hová jutott nagy elhatározásával? Hogyan hálalta meg a beléhelyezett bizalmat? Meglopta asszonyának szekrényeit, ellopta pár ezer forintot éré ékszerét!

A torkát fojtogatja a keserűség. Megtörtént s nem fog neki hinni senki sem, hogy nem gonosz szándék vitte rá, hanem valami lázas örület.

Két keze közé szorítja fejét, mintha összekéne tartani, hogy széjjel ne pattanjon.

Mit csinálhat most már egyebet, mint bevarja megérdemelt sorsát, bár el sem tudja képzelni a következményeket, oly sötétség borul az agyára. Nem bánja már, jöjjön a minek jönni kell!

Hanem mikor látja, hogy óra óra után mulik, alkonyodni kezd s közeledik a tanácsosök megérkezésének előre jelzett ideje, nem tud tovább a szobában maradni. Nehéz lesz lélegzete, éri, hogy megfullad, ha tovább is itt marad. Hiszen már alig választják el perczek attól, hogy megérkezik asszonya és hogyan nézzen majd annak a szemébe, mit mondjon majd neki?

Nincs ereje szembezálni a következményekkel. Nem varja be a megérkezést, nem semmi szin alatt.

(Vége köv.)

igazi mivoltukban leleplezni, mert ezek biznak a hazugságban és a titoktartásban. Ha azonban letépjük álarcaikat, akkor minden keresetényileg gondolkodó visszatartja gonoszságukat és megvéri.

Azért üdvözlünk téged szeretettel Krisztusban vállalkozásodért és imádkozunk, hogy Isten legyen kegyes hozzád. Hisszük, hogy a kongresszus a katolikusokra nézve újabb ösztönzés lesz, hogy a tévelygő kiméltése mellett a tévelygést nem kimélték és nem fogják engedni, hogy a drága javak, a melyeket Jézustól kaptunk, veszélyeztessenek. Fogadd kedves fiunk és fogadják a kongresszuson résztvevők az égi kegyelem záloga és jóakaratauk jele gyanánt szeretettel az Urban apostoli áldásukat.

Kelt Rómában, 1896. szeptember 2-án.

XIII. LEO. pápa.

A pápa brevije bizonyosan nagyban hozzá fog járulni a kongresszus sikeréhez, a mely történelmi jelentőségű mozgalma lesz korunknak.

A kik Magyarországból résztakarnak venni a kongresszuson, azok jelentkezzenek a budapesti katolikus körnél, (Koronaherceg-utca 17.)

Jókai Zichy Nándorról.

A néppárt megalakulása óta tart folytonosan az a piszkos személyeskedés és gyanúsítás, a mely a néppárt vezéreinek hazafiságát igyekezik a leggaládabbul gyanúsítani. A zsidó-sajtó legutóbbi kirohanása, mellyel Zichy Nándor grófra olyan hazug nyilatkozatot fogott, megszóllaltatta a magyar hirlapiradalom Nesztörát és atyamesterét, Jókai Mór. A liberális Jókai is megokalta ezeket a nemtelen támadásokat a „Nemzet” vasárnapi számában az ő ragyogó irályában egy érdekes visszaemlékezést közöl Zichy Nándorról, a melyben ki-domborítja annak vallásos és hazafias érzéseit.

A cikkből kőszöljük a következőket. 1863-ban, a Schmerling uralom alatt, egy független magyar lapot adtak ki, a Hon cím alatt, melynek szerkesztője Jókai volt. A lap három havi fennállása után Ivánka Imre egy kéziratot hozott Jókaihoz, melyet Zichy Nándor irt az akkori „Pesti Napló” számára. A cikket Kemény Zsigmond nem akarta közölni, mint mondta, megérzte rajta a börtön-szagot. — írja Jókai.

„Elolvastam tehát végig. Tizenkét írott oldal volt. Csupa merő tények, adatok és igazságok összeállítása, a mely fölfoghatóvá teszi a Schmerling által megkísérített öszalkotmányi, egyesített monarchia lehetetlenségét. Különösen az osztrák és magyar közgazdasági, nemzetgazdasági és pénzügyi érdekeknek ellentétei voltak alapos tanulmányozással föltüntetve. Igen okos cikkely volt.

En ezt, ha a nyakam utána szalad is, kiadom. — No csak olvasd végig; mondá Ivánka Imre.

Az utolsó két lapon következtek aztán az egész exposéban a korolláriumai. Hogy minő veszedelmek fognak Magyarországnak ezen gyötörve lényesertéséből a monarchiára bekövetkezni. Profétai lelek nyilatkozott e sorokban. — En el voltam a cikkely befejezésétől ragadtatva.

— No, ha egy Zichy Nándor grófnak volt bátorsága ezeket megírni, hát nekem lesz bátorságom ezeket kinyomatni.

Ivánka figyelemzetésére azután az utolsó sorokat törölte és így jelent meg a cikk.

Másnap azonban elkobozták a kéziratot és a cikkért Zichy Nándor gróft és Jókait katonai törvényszék elé állították, mely közcseendő háborításért mindkettőjüket egy esztendő börtönré nehez vasban, és nemességüknek elvesztésére ítélte. De elítélték a „Hont” is ezer forint kauczió vesztésére, a melyet azonban Zichy Nándor gróf visszafizetett Jókainak.

A fogságot Jókai azonnal megkezdte. Zichy Nándor azonban egy heti szabadságot kapott, mert éppen elítéltetése napján született első fia.

Jókai azután leírja, hogy milyen szabadságot élvezett a fogságban a téparancsnok Haymerle ezredes sziveségéből. Mikor a hét letelte után Zichy Nándor is megkezdte fogságbüntetését Haymerle ezredes elmondotta neki, hogy mi mindent enged meg neki a fogságban.

„Zichy Nándor — írja Jókai — mind ezt hallgatta egykedvűen; ő nem találta ebl. a az új állapotban azt a humorisztikus oldalt, a mit én. Azt mondá a téparancsnoknak:

— Köszönöm. Csak egy engedményt kérek. Engedje meg ezredes ur nekem, hogy mindennap reggel elmehessek a reggeli misére: a templomba. Megígértem ezt az anyámnak.

Ez az alaprajza Zichy Nándor jellemének. Azután leírja a fogságbüntetésük királyi kegyelemmel történt elengedése utáni időket. Zichy Nándor gróf egy ideig még irt cikkeket a Honba, s aztán kilépet a lap munkatársai közül. Az 1863-iki szárazság folytán beállott országos inséget, a lap alapító tagjainak elfogatását s a Hon kétségbejött anyagi állapotait. Az előfizetők ott hagyták a lapot s Jókai nem bírta már tovább fontartani, megakart szüntetni.

Visszaemlékését ezután így fejezi be Jókai:

„Ekkor történt az, hogy Deák Ferencz a nemzeti kaszinóban, a mint Keménytől meghallá, hogy a Hon a közönség részvéthiánya miatt meg fog szünni, erősen lefordta az ottan jelenlevő urakat, hogy az egyetlen ellenzéki magy ar lapot el hagyják enyészni.

Ennek a Deák Ferencz fölszólalásának a következtése lett az, hogy másnap reggel oda jött hozzám Zichy Nándor. (most már ismét gróf) s azt kérdé tőlem: „Mennyi pénzre van szükség, hogy a lapot tenntartsad?”

En meg mondtam neki: „Egy hónapi nyomdász-számla — ötszáz forint.”

— Itt van. Ha többre lesz szükség, szólj. Ekkor már nem tartozott a lap munkatársaihoz.

Es a következők új félévben már újra fölsereglett a szétkillótt előfizető sereg: a Hon a saját lábára állt: nem volt szüksége senki támogatására; majd jövedelme is hozott s tekintélyre vergődött. Egy erős párt csoportosult körülötte: a középbal.

Ez volt a Hon és Zichy Nándor gróf közötti viszonynak igaz története, a minek előadásával tartozni vélektem.

Zichy Nándor gróf ezelőtt 33 évvel is az volt, a mi most: hazafi, de ultramontán, a ki a börtöntől nem télt; de a pokoltól igen, — a ki szereti a hazát; de a közenszágot jobban: hanem hogy mikor volt közenszág-háborító? — azt ítélje meg maga az utókor.

Igy szolgáltát igazságot Jókai a zsidó sajtó vakmerő rágalmaival szemben. Vajnon van-e még szegényérzet ezekben az emberekben s megértik-e a koszorú költő dorgálását s felhagynak-e jellemtelen haruzmodorokkal, a melylyel a tisztességes emberek megvetését hívják ki maguk ellen.

HIREK.

— Az alsóthi udvarból. Az acsai romai katolikus iskolaszék Mária Dorothea főhercegnő menyegzője alkalmából hódoló felirathal üdvözölte patronusát, József főherceget, kifejezvén abban mérhetetlen háláját s a főhercegi család iránt való szeretetét és hódolatát. A főherceget a felíratra a következő választ küldte az iskolaszéknek: „Örömmel és hálával vettem üdvözölő iratukat, melylyel engem és szeretett leányom, Mária Dorotheának eljegyzése alkalmával megtisztelték; mert ebben egy tanujélet becsülmön azon állandó ragazkodásnak, mely mindig velem és családommal érez. Midőn kérének az egek Urát,

hogy valósítsa meg áldásával azon hü kívánatokat, melyek a leányom boldogságáért oly meleg szótakukban találta! megnyilatkozást; — engedjék meg, hogy szives figyelmükért legbensőbb háláérzetemet kifejezem. Kelt Alcsuthon 1896. év augusztus hó 21. József főherceg. Debrecezen sa. kir. város felíratilag kívánt szerencsét József főhercegnének és családjának Mária Dorothea főhercegnőnek eljegyzése alkalmából. Az üdvözölő felíratra tegnap érkezett meg Debreceza városához a főherceg köszönő válasza, mely így hangzik: „Debrecezen szabad királyi város tisztelt közönségének! Élenk örömmel és hálával vettem üdvözölő iratukat, melylyel engemet szeretett leányom, Mária Dorotheának eljegyzése alkalmából megtiszteltli sziveskedtek; mert ebben egy újabb, megható tanujélet becsülmön azon állandó, örömet fokozó, bubáratot enyhítő, jóakaratauk, mely mindig velem és családommal érez, velünk bánkódott és most velünk örül is. Midőn kérének az egek Urát, hogy valósítsa meg áldásával azon hü kívánatokat, melyek a leányom boldogságáért oly meleg, ékes szótakukban találta! megnyilatkozást, engedje meg, hogy nagyrabecsült figyelmükért legbensőbb, őszinte háláérzetemet kifejezzem. Kelt Alcsuthon, 1896. év szept. hó 4.

József főherceg.

— A Mátyás-templom keresztje. A napokban helyezték el a budavári Mátyás-templom három remekműű aranykeresztjét. Az első, sötétkék zománccsal fattatott keresztet a főoltarra, a drágakövekkel ékesített Árpád-kori keresztet a Szt.-László s az Anjou-kori liliomos, bíborzománcu keresztet a Szt.-Imre-kápolnában helyezték el.

— Rekviem László főhercegeért. A kisenjő kegyuri templomban tegnapelőtt László főherceg halálának első évfordulóján gyászmisét tartottak az elhunyt főherceg lelki üdvéért. Az uradalmi tisztikar, a hatóságok fejei és nagyszámú közönség jelent meg a kis templom falai között, hogy kegyelettel adózának a nemzet által oly mélyen gyászolt főherceg emlékének. Ezen első évforduló alkalmából a megboldogult lelki üdvéért gyászistentisztelet tartott az alsóthi udvari templomban is, melyen résztvett a főhercegi család, Coburg Clementina hercegnő, a főhercegi udvari és uradalmi tisztőség, személyzet, a községi előjáróság, tüszelő-ság a nép, Az udvari templom teljesen megtelt a család gyászában osztozó közönséggel.

— Egyházmegyei hírek. Prúnyi András ráczkevei plebánus kiérd. esperc f. hó 6-án hosszú szenvedés és a szentségek ajtatos felvétele után meghalt. Temetése 8-án délután ment végbe a kath. hívek nagy részvéte mellett. — Holesky Ágoston újmisést a megyéspüspök Szigetujfalura helyezte segédlelkési minőségben.

— Budavár visszavételének emléke. Budavárát 1686. szeptember 2-án foglalták vissza az egyesült seregek a töröktől. Ezt az évfordulót minden évben megünnepik, még pedig a Mátyás-templomban tartandó istentisztelettel. Az évforduló alkalmából vasárnap délelőtt 10 órakor tartották meg a háláadó istentiszteletet. A Mátyás-templom padsorai zsufolásig megteltek előkelő közönséggel. A szentélyben foglalt helyet Mária-Dorottya főhercegnő mély gyászban, Szirmay grófnő udvarhölgy kíséretében. A misét Nemes Antal dr. mondotta: több növendékpap segédletével.

— Ybl-szobor-leleplezése. Ybl Miklósnak, a nagynevű műépítőnek emléksobrát kedden leleplezték le a budai korzón; a királyi várbará előtti téren. Az ünnep reggel 9 órakor kezdődött, a mikor a királyi képviselők József főherceg megérkezett. Az ünnepélyen ott volt az elhunyt családja, közte fia dr. Ybl Félix, min. titkár és unokaöccse Ybl Lajos lovag, budai várkapitány. A család tagjait bemutatották József főhercegnék. Az ünnepi

beszédet H. Ullán Ernő altábornagy, a szobor-bizottság elnöke, tartotta. A szobor körül le- elzárt térre csak a meghívott közönséget bo- csátították be.

— Az ágyai kápolna: Az ágyai erdő csendjében emelt kis kápolnát, mint legutóbbi lapunkban említettük, e hó 3-án szentelték fel. A kápolnát arra a helyre építették, ahol a szomorú katasztrófa történt, még pedig úgy, hogy az oltár a fölött a hely fölött emelkedik, a hol a meglőtt vadmacska volt. A kápolna fölött emléktábla van elhelyezve a következő felirattal:

FIAT VOLUNTAS TUA
SICUT IN + COELO
ET IN TERRA
MDCCCXCII. II. IX.

A kápolna bejárata mellett egy kis vad-almafáska van, a melyre különös gonddal ügyeltek az építés alkalmával. Ez a kis vadfa volt első támasza a halálra sebesült főhercegeknek, ebbe a fácskába kapaszkodott meg, meg-sebesülése alkalmával László főherceg, a kis vadalmafa mellett közvetlenül egy másik mé- ter hosszú márványlap van fektetve. Ott azon a helyen feküdt a boldogult főherceg, míg sebet bekötözték. A márványlapra a következő sorok vannak vésav:

SCIO QUIA RESURGET
IN RESSURRECTIONE
IN
NOVISSIMO DIE!

A kápolnát az épen maradt fák lombjai árnyékolják be, melyeket kimélni kellett az építés alkalmával. A kápolnát kőalapzatu vas-rácsos kerítés veszi körül.

A mint már megírtuk a felszentelési ün- nepélv 3-án folyt le. József főherceg a szer- tartás befejezése után reszkető hangon mondott köszönetet a következő szavakkal:

— Uraim, köszönöm, hogy gyászomban résztvettek a azt kívánom az Uristentől, hogy se önök, se családjaik ne érezzék azt soha, a mit mi érezzünk most.

— A nagyváradai biborok Debreczen- ben. A nagy református város, a kálmánista Róma, talán még soha nem üdvözölt kardinális falai közt, de most annál nagyobb pompával fogadja Schlauch Lőrincz nagyváradai biboros püspököt, a ki szeptember hó 26-ikán érkezik oda. A felbogozott város határára bandérium- mal várakoznak rá és az összes harangok zu- gása közt kísérik a katolikus templomba, hol három ezer hívőt bérálm meg. Ezután is szá- mos ünneplést rendeznek tiszteletére.

— Áttérés. Ottlik István asztalos- mester Perkatán a bucsu napján e hó 8-án elhagyta a luth. hitet és visszatért őseinek vallására a hath. anyaszentegyházba. A hit- vallást Possits Mihály plébános előtt tetté le.

— Zarándokok. Most, hogy a mezei munka kisése szünetel megkezdődött a zarándoklat Székesfejervárra, melyet a pápa tudva- levőleg kegyhelyé avatott s mindazok kik el- zarándokolnak Szt. István ereklijéhez és meg- gyófnak s megáldoznak teljes bucsút nyernek. Hétfőn, szeptember 7-én Csákvárról jött az első zarándok csapat a község hitbuzgó lelkéze Rácz Endre plébános vezetése alatt, a kival Bar don István káplán is kísérté a zarándokokat. Az egész község lakossága lehet mondani, hogy részt vett a zarándoklatban, csak a munka által vissztartottak; betegek, erőtlén aggók és gyermekek maradtak odahazá. Valóban páratlan; lélekemelő látvány volt az egyházi ének kíséretében bevonuló zarándok csapat. Lehettek 5—600-an a menetben, a kik áhítatosan meggyóntak és megáldoztak. Hétfőn jöttek a felcsutiak is Knezits József plébános vezetése alatt körülbelül 100-an. Kedden augusztus 8-án d. e. 10 órákor érkez- tek meg a pátkaiak Schier Gyula plébá- nos vezetése mellett 400-an. Az a c s i a k délelőtt 11 óra tájban érkeztek Keifler

esperes plébános vezetése alatt. A főtemplom- ban a tegnapi nap folyamán több mint 800-nak szolgáltatták ki a szenteséget. A zarándokok közül még a délelőtti folyamán hazaindultak a pátkaiak, a felcsutiak és a csákváriak, kiket, mivel a csákvári legény-egylet is velük volt, a székesfejervári legény-egylet a felsővárosi templomig saját zászlajuk alatt kísért el. Dél- után elindultak az acsádiak is. Szerdán d. e. 10 órákor a vajtai zarándokok érkeztek meg Fűrész József esperes-plébános vezetése alatt mintegy 80-an.

— A keszthelyi ünnepségek. Vaszary Kolos biboros hercegprímás szeptember 6-án szülővárosába Keszthelyre érkezett, hogy az ujonnan restaurált templom felszentelje. A város közönsége fényes fogadásban részesítette a hercegprímást, aki Festetics-palotába száll- lott meg. 7-én a küldöttségeket fogadta a her- cegprímás, majd a főgymnasimot látogatta meg, honnan a restaurált templom megtekinté- sére ment. Ott dr. Dunst apát fogadta a her- cegprímást, ki rendkívül elismerőleg nyilat- kozott a templom szépségéről. Majd visszahaj- tatott a grófi palotába, a hol a megye 50 tagu küldöttsége tisztelettel előtte Jan k o v i c h főispán vezetése mellett Bárdy Károly megyés püspököt, a ki a hercegprímás üdvöz- lésére 7-én oda érkezett, nagy lelkesedéssel 24 főből álló bandérium, a városi hatóság s nagyszámu notabilitás fogadta és Steidler Lajos városi ügyész a város végén felállított díszkapunál üdvözölte. A két egyházi tiszte- letre a város este fényesen ki volt világítva. Kohl Medard a hercegprímás titkárja 7-én délelőtt átadta a városi előjárásának a her- cegprímás 100,000 koronás alapítványát. A templomot 8-án szentelte fel a hercegprímás több ezerre menő közönség előtt. A szertartás után nagy mise volt, a mikor R u s c h e k győri esperes-plébános gyönyörű beszédet mondott. A szent mise után a hercegprímás a katolikus legény-egylet zászlóját avatta fel. Azután a veszprémi egyházmegyei itt levő papság tisztelettel dr. H o r n i g püspöknel K r a n i t z aisé-páhoi esperes-plébános veze- tése mellett. A tiszteletés után a püspök csat- lakozott a papsághoz, a melyet a hercegprímás elé vezetett. Délután két órákor a város közön- sége társas ebédet rendezett, a melyen a város notabilitásai is hivatalosak voltak. Felköszön- tők mondatai: a királyi párta, a pápára, a hercegprímásra, a püspökökre stb. A herceg- prímás és a püspök 9-én reggel utaztak el. Nagy elismerést érdemel dr. Dunst keszthelyi apát, a templom restaurálása körül kifejtett buzgóságért, a kinek kezén ment tulajdonképen keresztül az egész restaurálás s a ki fáradsá- got nem kimélt, hogy a felavatási ünnepély méltókép folyjon le.

— A kalocsai érsek adománya. Császká György kalocsai érsek a löcsei leányiskola restaurálására saját pénztárából 19 ezer frtot adományozott.

— Zászlószentelés. A déli vasuti gépgyár dalegylete f. hó 6-án szenteltette fel új zászlá- ját a székesegyházban. Impozáns menetben hoz- ták d. e. 11 órákor tartott szent misére a zászlót, a dalegylet helyiségéből. A menetben részt vett a kath. legényegylet, az iparos ifjak önképző- köre, a tüzoltó-testület, mindenki a saját zász- laja alatt. A moóri dalegylet is képviseltette magát H ö b a u s Reszós karmester által. Az egylet gyönyörűen arannyal himzett vörös színű zászlaját fehérruhába öltözött koszoros leányok követték. A zászló anya Rauscher Béláné, a gyár főmérnökének neje volt, a ko- szoros leányok a következők voltak: B á t k y Luiza, Eröss Juliska, Csermák Mariska, Feigl Erzi, Feigl Juliska, Latzkovits Mária, Hornig Luiza, Knittelhoffer Mariska, Neproszer Margit, Siber Kornél, Magdics Anna, Lasits Anna, Reider Ilon, Szemlér Erzsike, Viniczai Margit, Zalka

Rözsika, Viniczai Sarolta, W o c z i l k a Irma, Schwanner Terus, Major Annuska, Kováts Etelka, Kapitány Margit, Szeidl Mariska és Major Irma voltak. A főtemplom- t a közönség zsúfolásig megtöltötte. A szent misét és a felszentelést Mayer Károly kanonok végezte a felszentelés végével pedig szép beszé- det tartott, melyt a zászlószentelés magasz- tos jelentőségét. A beszéd végzetével beverte a zászlóba az első szeget. Azután pedig a többi notabilitások verték be a zászló szegeket. A szegebeverés végzetével a menet a zenekar hangjai mellett lement a zászlóanya lakására s tisztelettel nála, megköszönve a zászlóanyaságot. Az ünnepséget d. u. a szegebeverés folytatása hangverseny és táncmulatság követte. A téri dalárda több szép dalt énekelt, időnként pedig a vasuti műhely zenekara játszott. Már a jó kedv teljesen uralgott, midőn a cigány zene- kar esti 8 órákor elkezdte húzni a talp alá- valót. A termet ekkor már teljesen megtöltötte a közönség, úgy hogy a lövölde termének falai még ennyi mulatni vágyó közönséget nem láttak. Mulatott is mindenki, volt elég táncos és tán- czosné, nem volt egyikben sem hiány. A né- gyeseket 100-120 pár tánczolta. A táncmul- tságon jelen voltak: Klecblatt Nándor gyári felügyelő (Budapest), Konulos Lajos felügyelő (Budapest), Kis László főmérnök, Kovács Alajos főellenőr, Horváth Gyula vasuti főnök, Schilhann János fűtőházi főnök, Seidl Lajos főkapitány, Fittler Béla tiszti főügyész, Pálffy Károly ügyvéd, Mátyai Mihály, Kreutzer Nándor stb. A mulatság a reggeli órákban ért véget.

— A salzburgi kath. kongresszus. Az osztrák főnemesség és polgárság érdeklődése mellett végződött le a salzburgi kath. kongresszus. Különösen kedvező hatást tett a császári hely- tartó azon kijelentése, hogy az osztrák kormány a jelenkor kívánalmainak megfelelő törekvéseket lát a kath. gyű- lések programjaiban. — Vajon mikor leszünk mi ennyire?

— A moóri kolostor jubileuma. Fényes három napig tartó ünnepélyvel ülte a moóri kapuczinus-rend a kolostor fennállásának 200 éves jubileumát. Az ünnepély vasárnap, szept. 6-án kezdődött, mely napon Károly János kanonok tartotta az ünnepélyes nagy misét és a szent beszédet. Hétfőn, szeptember 7-én d. u. pedig dr. Steiner Fülöp, ment ki Moórra. M a y e r Károly kanonok s két udvari pap kíséretében s a kapuczinusok kolostorában szálltak meg. Kedden d. e. 9 órákor a megyés püspök tartotta fényes segédlettel a nagy misét és a prédikációt, d. u. pedig a létániát végezte s a körmenetet vezette, melyen részt vett Moór község összes katolikus hive. — Megyés püspökünk a körmenet végzetével visszatért Székesfejervárra.

— Házasság. Szmezsáni Szmezsányi István cs. és kir. kamarás, 9. cs. és kir. huszár- ezredbeli ezredes, J ó z s e f A g o s t főherceg kamarai előjárója szombaton tartotta esküvőjét a gymótfalvi kápolnában németújvári Bat- thyány Mária grófnő cs. és kir. csillagke- resztes hölgy, a bajor Teréz-rendjel tulajdonosa, Augustza főhercegnő udvarhölgyével, öz. németújvári Batthyány Karolina grófnő leányával.

— Székesfejervári idyl. Szlavik Zsigmond városunk köztisztviselőben álló keres- kedője f. hó 6-án este mikor a szőlőhegyről jött haza a Király-soron C z i n k e János kutyája erősen megharapta. A harapási sebeket dr. Birbauer Viktor varta össze. A kutyát a rendőrség megvizsgáltatta, de mivel semmi baja

nem volt életben hagyta. Talán nagyobb gondot lehetne fordítani az ilyen harapós kutyákra s azoknak tulajdonosait niasítani, hogy kutyáikat kötvé tartassák, vagy pusztitassák el.

— **Közveszélyes tanár.** Tudvalevőleg van Székesfejerváron egy főreáliskola, melyben a zsidók dominálnak. Van ez iskolának egy tanára, valami H á h n A d o l f, akit mikor néhány évvel ezelőtt a székesfejvári főreáliskolához helyeztek át, s a zsidó hitközség megválasztott elnökének. A hitközségi elnök ur, ur volt a zsidó elemi iskolában és teljhatalmulag dirigált. Így akart eljárni a főreáliskolában is, de itt akadályokba ütközött hatalmi végső. Hát mást gondolt. Ütötte, verte a tanulókat s ráadásul még abban találta a passzióját, hogy tanítványainak kétharmadát elbukatta. Összeveszett mindenki, kollégáival, de még a hitközséggel is, és ez utóbbinak az lett a következménye, hogy az elnök urat, mint ilyet — leköszöntették. Azonban a főreáliskolában viselt tanári állásáról nem tudták még leköszöntetni a derék urat, pedig, ha sokáig üzi még közveszélyes passzióját, ugy a lelkiismeretes szülők kénytelenek lesznek gyermekeiket idegen városba vinni. Csodálatos, hogy Spitzkö Lajos főigazgató ur erőlyes keze nem tudta még eddig megzabodítani Székesfejvárt ettől a jeles uriembertől.

— **A német császár és minisztere.** Nemrégiben nyugdíjazták Bronsart orosz hadügyminisztert, s e nyugdíjaztatás előzményeiről a következő érdekes dolgot írja egy berlini lap: A thorni erősség mellett folytatott hadgyakorlatok alkalmával II. Vilmos császár nagyszabású erődítési terveit említette, melyeket a jelen volt tábornokok általános helyesléssel fogadtak. Csak Bronsart mosolygott hamiskásan s a szép tervek ellen az óriási kiadásokkal érvelt. „De hátha én a költségek fedezetének előteremtését megparancsolom” jegyzé meg a császár. „Még akkor sem lesznek meg” — felelt Bronsart röviden. — Erre a császár Bronsart elé állt, katonásan szalutált s azt kérdezte: „A hadügyminiszter urnak van még valami parancsolni valója a Felsőregéhez?” — A jelenlevők már akkor biztosra vették, hogy Bronsart bukni fog.

— **Tarnóczy-gyára.** Rövid idő alatt nem csak a nyitrai basa, de annak gyára is hirhedt nevet szerzett az országban. Mikor Kossuth Ferenczet beszerették igazgatónak már akkor rosszul állottak a gyár ügyei, a melyen a Kossuth-név nem segített. Mikor már a gyár közel volt az elmerüléshez Kossuth kilépett a gyár kötelékéből, hogy nevével liberalis módra másutt kereskedjék. A kormány által protezsált gyár illetve vasöntőde árverezése szeptember 7-én délután 2 órakor volt a külső váczí-uton.

— **Verekedés.** A bucsu még meg sem kezdődött Perkatán, máris bevezették a szokásos ünnepélyt a Kőszegi és Fábian legények — a perkátai bicak élével vasárnap este. Összezártakoztak a kocsmában, a minek vége verekedés lett a vége, a mely Fábian leveretésével végződött. Fábian fején és hátán több szurást kapott. A vizsgálatot megindították.

— **Utóállítás a megyénél.** Fejérvármegyében ez évben a katonai utóállításoknak nem október 5-én, hanem október 6-án fog megtartani.

— **Lópatkolási tanfolyam.** A földművelésügyi miniszter Székesfejvárról október hó 14-től december hó 17-ig bezárólag időleges lópatkolási tanfolyam felállítását határozta el. Felvételre jelentkezni lehet a székesfejvári állami állatorvosnál. Az oktatás hetenként szerdán és csütörtökön lesz tartva.

— **Az első bomba.** A szabadkőművesek ellen az angolok, ez a vallásos nép, nagy gyűlölettel viseltetik. Ennek a gyűlöletnek most

már pusztító bomba alakjában is kifejezést adnak. Most vasárnap egy ember bombát dobott a Westminsterbridgerváiban ípkvő szabadkőműves-épületre. A bomba nagy erővel robbant fel, de senkit sem sértett meg.

— **A walesi herczeg adósságai.** A walesi herczeg, bár nagyapja, költsékes dolgában most is fiatal ember, a ki Milán királyi mértékben csinálja néha az adósságot. Hirsch bárónál is volt a herczegnek 40 milliónyi adóssága. Párisi távirat szerint most az angol királynő elhatározta, hogy kifizeti ezt a 40 milliót, annyival is inkább, mert Hirsch báró örökösei nem akarnak már tovább hitelezni.

— **Bambuszából készült orgonát** állítottak fel Shanghai-ban. Különféle nagyságú sipok vannak benne, a ludtoll nagyságútól fel több láb átmérőjűekig. Az ólós orgona hangja igen szép, kellemes s állítólag többit ér, mint az ércből készült orgonáké.

— **Légújósok szerencsétlensége.** A mult héten Székesfejerváron is mutogatta magát egy merész légújós, a ki ernyőjének segítségével szállott le a magasból. Hogy a hasonló foglalkozást üző légújósok milyen veszedelmek vannak kitéve, annak érdekes bizonyossága az alábbi két eset. Illionisban, hol két légújós, Frank Jacobs és Dubley keltek versenyre egymással. Ugy terveztek a dolgot, hogy egy bizonyos meghatározott magasságból mindkét légújós egyszerre bocsátkozik le esernyő segítségével a földre. Egyszerre repült föl a két légújós, de Jacobs gömbje 150 méter magasságban elpattant és a szerencsétlen légújós neje és gyermekei és óriási néptömeg láttára lezuhant a földre, hol összeszűzött tagokkal terült el és pár perc alatt lelkét kiadta. Hasonló baleset történt ugyanaz nap Dallasban, Texas államban is. Borsen légújós ernyővel bocsátkozott le, de egy fágaiba akadt és gerinczét eltörte. A légújós mire levették a fáról, halott volt.

— **Jóváhagyott alapszabály.** A csurgói polgári olvasókör alapszabályait a belügyminiszter jóváhagyta.

— **A községek figyelmébe.** A belügyminiszter figyelmezteti valamennyi törvényhatóságot, hogy azon községeknek, melyeknek kórházra van szükségük, ajánlják a kiállítási faluban felállított kórház mintája szerinti kórház építést, melynek költsége teljes felszereléssel csak 7097 forint tesz ki, s a célra igen jól meg felel.

— **A puszkapor Magyarországon.** A puszkapor feltalálásáról és arról, hogy mikor alkalmazták először löfegyverekben, határozatlan adataink vannak. Némelyek szerint már 1325-ben voltak primitív löfegyverek. Először vetélygukhoz alkalmazták s Piza ostrománál 1376-ban 6-7 száz fontos kődarabokat dobáltak. Az Európában megjelent törökök II. Murad alatt már ismerték a löport és 1437-ben Belgrád ostrománál aknak rakására használták. A kézi fegyverről 1364-ben emlékeznek a krónikák s ezek pisztolyok voltak. Mikor jött hazánkba a löfegyver s az ágyú használata, határozott adataink nincsenek. Feljegyezve találjuk, hogy egy magyar ágyúöntő: Orbán 34 új bőségyűgyüt készített, mely 12 mázsás kőgolyót dobott s ez konstantinápoly ostrománál szerepelt, de oly szerencsétlenül, hogy szétvetette a por s készítőjét megölte. Nagyon valószínű, hogy a löpor a XV ik században már nálunk használatban volt. Rendszeres csapatfelszerelésül a XVI-ik század elején alkalmazták, főleg a felvidéki vármegyékben terjedt leghamarabb.

— **Szerencsétlenség a homok bányában.** Ma délbén Nyikos József, János nevű fia, bátyjával Andrásossal kiment a pesti pinceszéknél levő sárga-föld bányába, hogy földet vigyen haza. Már majdnem teljesen megriakták a kocsi, midőn Nyikos Jánost a magas falból kiszakadt föld maga alá temette s mire kiásták már meghalt. Bátyja mikor látta, hogy a föld csuszki, kiakartarantani testvérét, de ez nem sikerült s majdnem őt is eltemette. Az

alázuhanó föld olyan nagy volt, hogy a kocsi teljesen faszétörte — s mint értesülünk — a lovakat is agyoncsapta.

— **Halált okozó pénzvolvasás.** Megrendítő szerencsétlenségről értesít bennünket debreczeni levelezőnk. Váradi József nyírható tekintélyes kereskedő egy vejjének részpénzt olvasott vissza, miközben ujjával az ajkán támadt kis pattanához ért, a melyre ügyet se vetett. De vérmérgézet kapott, a mely olyan rohamosan végezte pusztító munkáját, hogy Váradi 24 óra mulva iszonyú kínok között meghalt. Özvegyet és egy kis leányt hagyott hátra. A közönségetben állott kereskedőt a lakosság nagy részvétele mellett temették el.

— **Hogyan nősült Edison.** Edison nemcsak nagy föltaláló, de igen gyöngéd férj is. Kétézer is megköszönt és nyíltan beismeri, hogy nem vihette volna annyira, ha nincs, aki gondosan őrködik az egészségére. Huszonkét évvel ezelőtt rábeszélék barátai, hogy nősüljön meg, de ő azt az ellenvetést tette, hogy nősülés esetén legalább egyszer naponként étkezni, no meg aludni is kell. Edison kijelentette, hogy nincs ideje a szerelmeskedéshez, ha azonban egy tisztességes leány a felesége akarja lenni, az ellen nem tenne kifogást. Nemsokára egy fiatal leányt látott egy távirógép mellett, a leány megtetszett neki és egyenesen megkérdezte tőle, akar-e a felesége lenni? A leány „igen”-t mondott. Három nap mulva megesküdtek. De Edison kis hűja, hogy el nem mulasztotta az esküvőjét, mert akkor is valami komplikált géppel bibeledült.

— **Vasuti szerencsétlenség történt e hó 5-én a Losoncz-balassagyarmati pályatesten** melyet folyó hó 10-én szándékoztak megnyitni, mivel nem jelezték, hogy reggel a pályarörök máháját vivó vonat fog menni, a munkások este talpával megrakott pályakocsit hagytak a nyílt pályán. A reggel 4 órakor teljes erővel jövő vonat első mozdonyának gépésze, mivel igen nagy köd volt, az akadályt nem látva, a mozdonyt nem adott ellengőzt. Azonban az utolsó percben észrevévén a veszélyt, a gépről a fűtvel leugrott és sértetlenül maradt. A második mozdony gépésze erről semmit sem tudva, teljes gőzt adott a gépnek s ekkor a vonat kiszakadt 4 ember szörnyen halt, 2 ember pedig halálosan megsérült.

— **A westminsteri palota órája** kilencvenhat méternyi magasságban mutatja a pontos londoni időt. Négy óralapja van, a melyek mindegyikének hét méter az átmérője. Ezek a világ legnagyobb óralapjai. Az ütőmű közvetlen összeköttetésben van a grenwichi obszervatóriummal és kellemes hangon jelenti az időt. Most azonban az óramű pihen, a mit már 40 év óta év óta nem tett. Londonnak ezidő szerint nincs hivatalos órája. Annak az órásnak örökösei, a ki az órát szerkesztette, most megvizsgálják az óraművet és megtisztítják. Ez a kis reperatura három hónapig fog tartani.

— **Az amerikai milliók.** Kiszámították, hogy eddig 134 amerikai milliomos nőt vettek el európai mánások, a kiknek házassága révén 161 millió dollár, azaz közel 350 millió forint vándorolt át a vén Európába.

— **Hogyan tisztogatják az utcákat Olaszországban.** Olaszország számos városában az utcákat nem a hatóság tisztogatattja, hanem egyesek maguk vállalkoznak rá, kik kötelezik magukat, hogy egy vagy több utczát tisztán tartanak. A hatóság ezért csekély bért fizet, kivált oly utczákért, a hol nagyobb a szekérközlekedés, s ekkép több a trágya is. A vállalkozó rendszeren 400 méternyi hosszúságu utczarészt rábiz egy napszámásra, vagy odaadja önként jelentkezőnek, a ki aztán az összeszöprött utczai szemetet talicskába gyűjtvi, kiszállítja a városon kívüli meghatározott helyekre, s ott trágyának dolgozzák föl, melyet a környékbeliek szivesen megvásárolnak.

— **Verekedő pinczér.** Hétfőn reggel 5 óra tájban a polgári lövöldéből hazafelé tartottak Neuhardt Sándor pinczér és Németh Károly pinczér, mindkettő a Trummer-

féle kávéházban van alkalmazva. A budai-uton észrevették, hogy több kollégájuk követi őket. Az illetőknek ellenséges szándékát észrevették a többször hikerülték, de azok mindig utjukba álltak s különösen egy *Miska* nevű pinczér, a ki jelenleg a Molnár-féle kávéházban van alkalmazva, a legajásabb szavakkal szidalmazta őket. A Glatz-féle sörsernok előtt már annyira: vetemedett, hogy botját emelte *Neuhardtra*, de a vele tartó kollégája, *Németh* odaugrott, hogy a botot elvegye, s őt érte homlokán az ütés, mely mély sebet vert a fején. A veredő pinczért a rendőrségnél feljelentették.

— **Pusztító zivatar.** Sopronból írják, hogy a napokban éjjel vihar pusztított a megyében. A kezekben s vetésekben s épületekben nagy kárt okozott. Sopronban, Agfalván, Bánfalván, Somfalván a villám leütött néhány háza s felgyújtotta. A legtöbbet szenvedett *Kabold* község, hol a múlt évben is nagy károkat okozott a vihar. A *Schwarzach* vizé megáradt s a nagy hidat, melyet csak nemrégiben építettek, elszakította, a víz elöntötte az utcákat, behatolt a házakba s a lakosság a múlt évi katasztrófa emlékeitől gyötörve, a padlásokra menekült. *Baan* alispán a vész első hírére *Molnár* főszolgabíró *Kaboldba* küldte. A főszolgabíróval az államépítészeti hivatal egy mérnöke is a helyszínére ment. A kár nagy, de emberéletben szerencsére nem esett kár.

— **A rákbetegség bacillusa.** Nagyon fontosága és a legszélesebb körökben érdeklődést keltő tudományos felfedezést terjesztett elő a minap *Leyden* berlini tanár a német tudományos akadémiának. A rákbetegség gyógyításáról van szó. Nemrég *Leyden* klinikájára két beteg jelentkezett felvételre. A vizsgálat nyomorákról eredő hasvizikort állapított meg. A vizenyő górosóvi vizsgálata kiderítette, hogy abban számtalan, nyulványokkal mozgó, egymással összefüggő élő apró szervezet van jelen. A további vizsgálatokat *Schulze* tanár és *Schaudin* tanárségét végezték az egyetemi állattani intézetben és az apró szervezeteket, mint a soklábu élőseket (phizopodák) egyik ismeretlen fajtát határozták meg, a melyek vér sejtkeblől táplálkoznak, egyébként nagy hasonlatosságot mutatnak *Schewetche*no ráksejtjeivel. Az új alsórendű állatok neve: *Leydenis gemmipara* *Schaudin*. Az összefüggés kiderítése az új apró szervezetek és a rákbetegségek közt további kísérletekre szorul, mert maga a feltaláló is tartózkodik még a kijelentéstől, vajjon az általa felfedezett új bacillus tényleg okozója-e a ráknak.

— **Egylházi szerek, zászlók, miseruhák, keresztúti- és oltárképek, csillárok, kegytárgyak, képek és könyvek beszerzésére ajánlkozik Szüts és társa, a bibornokérseki és Magyarországi hercegegrímásának udvari szállítói.** — Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca.

Irodalom és Művészet.

„Magyar Nemzet Történeté”-ből egy újabb füzet, a disznú negvenötödik füzeté fekszik előttünk, mely *Miksa* király uralkodásának utolsó idejét és utóda *Rudolf* királynak első éveit beszéli el. Van benne mint külön műmelléklet a *Bethlen Gábor* tudósai körében című *Madarász Viktor* festette szép és hatásos kép, továbbá a következő illusztrációk: *Báthory István* vértje és sisakja. — *Rudolf* király arcképe és aláírása. — *Csata* *Sziszek* mellett 1593-ban, *Szinán* basa. — *Fülek* megvétele 1593-ban. *Győr* ostroma 1594-ben *Hardeck Ferdinánd* gróf. — *Hardeck* gróf kivégzése. *Komárom* ostroma 1594-ben. — *Báthory Kristóf* arcképe és aláírása, *Báthory István* lengyel király ezüst érme, *Báthory Zsigmond* emlékérmé. — *Báthory Zsigmond* aláírása, *Báthory Zsigmond* arcképe.

A zsidókról.

Már több ízben említést tettünk a zsidóknak veszedelmes térfoglalásáról Magyarországon. Nem csak a magyar szellemre veszedelmes ez a térfoglalás, nem pusztán a keresztény szellemre és a keresztény erkölcsökre, de veszedelmes elsősorban a magyar nemzet gazdasági viszonyaira.

Hogy mi nem vagyunk reális gondolkodású, üzleti szellemű faj, az bizonytalannal nem okának a szegényesedésnek, a mely már annyira elterjedt nemzetünk között, hogy joggal nevezhetnénk magunkat kifosztott földnek. Ha veszedelmet rejt magában faji jellemvonásunk, az elsősorban azért van, mert akad közöttünk egy élelmes faj, mely ezt a mi gyöngességünket felhasználja saját vagyonosodására. És ha még mindég csak a tisztességes munka és takarékoság volna fégyvere, de szomorú, hogy legtöbbszörre nem válogatás az eszközökben, a melynek végeredménye mindég a mi anyagi károsodásunkkal jár.

A zsidók jellemvonására igen érdekes adatokat tartalmaz a berlini zsidó-egyletnek a napokban kiadott kimutatása, a mely a német birodalom büntügyi statisztikáját közli, a melylyel azt akarja kimutatni, hogy a zsidóság a súlyosabb természetű bűntényeket sokkal ritkábban követi el, mint a más felekezetbeli.

Bár ez a kimutatás a német birodalom viszonyaira vonatkozik, az egész zsidóság erkölcsiségére s jellemvonására is érdekes világot vet.

Nagyon jól tudjuk mindannyian, s ez dicsegetésre legyen mondvá a zsidóságnak, hogy gyilkosok ritkán kerülnek ki közülök.

Igaz ugyan, hogy ennek a tulajdonságuknak elsősorban természetes gyávaságuk az oka, a mit bizonyít a berlini zsidó egylet statisztikája, a hol éppen a személyes bátorságot és a fizikai erőt kívánó egyéni bűntetteknek éppen olyan kevés zsidó található. Gyilkosság miatt 2 zsidót ítéltek el a német birodalom területén a múlt évben (17 helyet), a mennyi a felekezeti aránynak megfelelően, gyermekölés miatt 5 (23 helyett), emberölés miatt 4 (20 h.), hivatalos személyek elleni erőszak és fenyegetés miatt 361 (1676 h.), könnyű testisértés miatt 1910 (2547 h.) Tehát az itt felsorolt bűntényeknél a zsidóság sokkal kisebb számarányban szerepel, mint más felekezetbeli.

Már egészen mást mutat a statisztika a következők: katonakötelezettség elleni vétség miatt elítéltek 4006 zsidót (2408 h.), hamis eskü miatt 213 (111 h.), hamis vád miatt 119 (69 h.) és okmányhamisításért 750 (429 h.) Ezekben a bűntettekben a zsidók már kétszer oly nagy számban vesznek részt, mint más felekezetbeli. Még sokkal rosszabb eredményt tüntetnek fel a további statisztikai adatok, a melyek jogtalan anyagi haszon elérését célzó bűntettekre vonatkoznak nevezetesen: az ipari vállalatoknál előírt övintézkedések és hatósági rendeletek be nem tartása miatt 1068 (579 h.), zsarolás miatt 161 (64 h.), csalás miatt 3776 (1906 h.) És betetőzi a statisztikát a következő három büntény statisztikája: a munkásnők és gyermek munkások alkalmazása tekintetében előírt szabályok athágása miatt 261 (34 h.) iparszerűen üzött és megszokott orgazdaság miatt 124 (27 h.) és hamis bukás miatt 110 (12 h.)

A ki figyelmesen átvizsgálja ezt a statisztikát, az a számokban kifejezve megtalálja a zsidók jellemvonását. Ovattosság jellemzi az erőszakos bűntényekkel szemben az az gyáva, a nit igazol, hogy a katonakötelezettség alól is szívesen kibúvik. Minden eszközt igénybe vesz azonban a vagyonosodásra s ha válogatós is az eszközökben nem erkölcsi motívumokból indul ki, hanem az óvatosság s a ravasz ész által előírt elvekből. Így míg azt tapasztaljuk, hogy lopásban háromszor anyai más felekezetbeli bűnös, addig a lopásból főhasznat húzó orgazdaságban ötszörös a zsidók száma. A csalás és a hamis bukás statisztikája pedig azt bizonyítja, hogy a német zsidó is szakasztott olyan mint a milenk.

Ha tehát a statisztika meggyőző bennünket arról, hogy a zsidóság a vagyonosodásra a legpiszkosabb eszközöket igénybe veszi, meg-

találtuk nyitját annak, hogy a könnyelmű és lovagias hecsiléses magyar nemzet sorai közzé miért férközött be a zsidóság olyan előszere-ttel, de megtaláljuk a mi elszegényedésünknek is legfőbb okát is.

A mi statisztikáink azt mutatják, hogy 1864-ben Magyarországon csak 372 ezer zsidó volt. 1867-ben emancipáltuk a zsidókat s ez idő óta a zsidók száma Magyarországon 726 ezerre szaporodott és ugyanez idő óta államadósságok, részvények, elsőbbségek és jelzálogi adósságok czimén több mint 4000 millió névértékű teher nehezedik az országra, a mely tökéletesen megbénítja az egész országot.

Ha valaki kételkednék, hogy ez a teher összefüggésben van a zsidósággal annak elég a részvénytársaságok, takarékpénztárak, iparvállalatok és a kereskedelmet figyelemmel kísérenie, hogy meggyőződjenek, miszerint a pénz minden vonalon a zsidóság kezében van. És éppen az a körülmény magyarázza meg a zsidóságnak hatalmas befolyását Magyarországon, mert az ország 16 millió lakosával szemben az a 726 ezer zsidó elenyésző csekély lenne s ha visszaszorítanánk a számarányát megillető befolyáshoz, közéletünkben nyomtalanul eltűnne.

Gondolkozunk azon, vajjon ha zsidóság szaporodása és vagyonosodása ebben az arány-halad, mi lesz belőlünk 100—200 év múlva? És ha e felett komolyan gondolkodunk, nem fogja senki sem kicsinyelni azt a veszedelmet, a mely nemzeti létünket fenyegeti s nem fog bennünket senki vádolni azért, ha tömörülésre szólítjuk fel a magyarországi keresztényeket. Nem az a hazafi, ki a zsidóságot dicshimnuszaiért vagy anyagi haszonért a nemzeti érdeket is kész feláldozni, hanem az a hazafi, a ki méltatlan támadásokat is eltűr azért, mert nemzetét a bekövetkező veszélyre figyelmezteti.

Nesztor.

Közgazdaság.

A borhamisításról.

(G—r.) Még ma is foglalkoztatja Székes-téjvári közönséget az *Armuth*-czégnak vakmerő üzemei, a melyekkel a jeles czég a jó nevű tejvári borok hírnevét igyekezett saját pancsának e néven forgalomba hozása által tönkre tenni, magának pedig milliókat akart gyűjteni. A bűnös manipuláció kiderült s a büntetés nem fogja most már kikerülni a hírhedt vált czég s ha az ellenőrzés a jövőben szigorubb lesz, valószínű, hogy utánzó legalább itt közéletünkben nem akadnak, mert az ilyen leleple-zésnek meg van az a jó következménye, hogy a hasonló üzemelet folytatókat elrettenti a büntetéstől való félelem.

Ez alkalomból nem lesz érdektelen elmondani egyetmást a borhamisításról.

Ma már mindenfelé halljuk, hogy ez vagy az a bor műbor, pedig sokszor csalódnak kik azt mondják. A szószeros értelemben vett műbor csak nagyon kevés van s annak is csak a nevérol ismeri meg az ember, hogy az bor.

Ellenben a borhamisítás nagyon sok helyen el van terjedve. A hamisítás egyik czélja a szaporítás s a másik pedig, hogy a bor tetszősebb színnel bírjon, vagy pedig, hogy tartóssága többet nyerjen.

A természet által adott bor alkotórészeit nem ismerjük még annyira, hogy a szőlő levének teljes mellőzése nélkül is utánozni tudnánk. Ezért, hogyha némileg akarjuk is azt hamisítani, legalább is az ugynevezett seprőbor vagy csigér stb. szükséges hozzá. Mert ha készítenek is műbort, de azt rögtön meglehet különböztetni még színéről is, hát még az ízéről, mely rögtön elárulja azt.

A bornak nagyon sok alkotórésze van. Mely mindig alá van vetve az időjárás s a talaj viszonyainak s ezért ez az egyik fő ok, mely akadályozza a természetes bor alkotórészeinek minimális kiszámítását.

Hozzávetőleg azonban kitudták számítani az alkotórészek mennyiségét, a melynél kevesebb

alkatrész még a legsatnyább borban sem lehet, valamint meg lehetett állapítani az alkatrészek egymásközi arányát is.

Hamisított borok nevezük mindazon borneven forgalomba bocsájtott folyadékokat, melyek a természetes borok alkatrészein kívül, még más alkatrészeket is tartalmaznak. Ez alkatrészek alá sorolhatjuk a szalicilsavat, a burgonya cukrot s a mesterséges festőanyagot. A kénssavat nem vehetjük ide, mert az ugyan nem is alkatrésze a természetes bornak, de használata megengedhető, de csak kicsinyben, mert a pince kezelésben nélkülözhetetlen. Hamisított bor továbbá, melyben meg van ugyan minden alkatrész, de nem természetes arányban. Ide tartozik a nagymérvű vízzel való hígítás s a túlságos alkoholosítás. Azonkívül legjobban hamisított folyadék az olyan, a mit már műbornak is nevezhetünk — melyhez a hígítás után a „szükséges alkatrészek” vannak keverve.

1. Idegen alkatrész a szalicilsav, melyet a gyenge boroknak betegségekkel való megóvására s szállításra alkalmazására tételére használnak. A szalicilsav az egészségre ártalmas így tehát annak használata tiltva van.

2. A burgonyacukor, melyet kereskedésekben is árulnak s a mely keményítőtől készült s tévesen szőlőcukornak is neveznek. Ez a cukor nem azonos a szőlőben előforduló cukorral, a mennyiben csak egy alkatrész van meg benne a szőlőcukorból. Magánik azon anyagnak, mely a burgonya cukorban meg van a szőlőcukorból, alkalmazása ellen nem lehet kifogás. Sőt némely esztendőben, mikor a szőlőben kevés a cukor, még ajánlatos is lenne. De a burgonya cukor tartalmaz 10—30% olyan más anyagot is, mely előlédzheti a bomlást és rothadást, így tehát az egészségre is ártalmasak lehetnek. Minthogy ez az anyag a borban megmarad, tehát használata tiltva van.

3. A festőanyagok, melyek a borok festésére használtak, köztük jelesen a vörös bor festésére a növényi eredetű festőanyag, mint az alkermős, mályva, áfonya, bodza s az utóbbi időben felfedezett anolin festőanyagokra, már mostan nem is lenne szükség, mert terem igen nagy festő anyaggal bíró szőlőfaj, mely feleslegessé tenné azok használatát. Mindazonáltal mégis használják. A növényi festőanyagokat mivel majdnem megegyeznek a szőlő festőanyagnal még szabadna használni, de már az anolin festőanyagokat különösen a fuchsina, saffrancsínjé karamel az egészségre ártalmas volta miatt használni nem szabad.

4. A kénssav, mely a pincekezelésben nélkülözhetetlen kitűnő konzerváló tehetősége miatt s mert különösen a borokat a legtöbb betegségtől meg óvja, az egészségre káros ugyan, de azért annak csak kis mennyiségbeni használata, nélkülözhetetlen volta miatt meg van engedve.

Az itt leirt anyagokkáli kezelése a bornak a kénssav kivételével hamisításnak mondható.

Vannak ezután még a vízzel hígított s nagyon alkoholosított borok, melyek nagyon elvannak terjedve s el lehet mondani, hogy legalább 90 százaléka a hamisított boroknak ide tartozik, mert ez a legegyszerűbb mód, — ugyanis, majdnem felerészben (30—40%) annyi vizet hozzáadni, mit a bor s a szesztartalmat pedig spiritusszal növelni kell s bor megszaporított. Igen így megszaporodik s a tulajdonos jövedelne több lesz. S tényleg ez nagyon is el van terjedve, mert sok helyen adják elénk, mint „asztali bort.” Ez ugyan nem tehet kárt az egészségben, de végtére is még is csak hamisítás s csak a közönség lesz az „élvezetben” megcsalva a tulajdonos hasznára, mert mi jól megfizetjük a vizet is épúgy, mintha az Isten által adott tiszta hegy levet innánk.

A bor alkatrészeinek mikénti százaléka a víz és a hozzákeverés által meg is zavarodik s mi már akkor csak pancsot iszunk nem a természet által adott, annyira kedvelt, megénekelte nedűt.

Nos és most ezek után joggal kérdezhetjük, nem-e voltak a bornagykereskedő folyadé-

kai pancsok, melynek vásárlásától a közönségnek tartózkodni kell, s tudni is fog ezental. Nem-e volt a végvizesség szerint „nagymennyiségű vízzel” keverve s azonkívül nem-e lett krumpli cukor s különféle kozma olaj is hozzáadva. Hát a nagymennyiségű kénssav, melyet a pancsok megromlása ellen adott hozzájuk, nem-e egészségellenek? Hát a „karamel” nevű festőanyag micsoda alkatrésze a bornak?

Reméljük, hogy ezental az olvasóközönség tudni fogja kötelességét s kerülni fogja az ilyen „nagymérvűben hígított” borok tulajdonosát a borvásárlás cöljéből, nehogy egészségében kárt tegyen másoknak kapzsisága által.

Felhívás

Magyarország összes sport-egyesületek tagjaihoz.

Kedves Sporttársak!

Ö Felsége a király f. évi szeptember hó 27-én fogja több európai tejedelmi személyiség részvétele mellett a

V A S K A P U T

ünnepélyesen megnyitni.

Több oldalról nyilvánított kívánságra elhatároztuk, hogy ez alkalommal külön gyorsvonattal és külön hajón — a kies általai vidékek érintésével — nagy társas kirándulást rendezünk, a melyen sportegyleti tagok, azok családja és tekintettel az ünnepély nagy nemzeti fontosságára vendégek is részt vesznek.

Alkalmat akarunk nyújtani ezzel a sporttársaknak s a szivesen látott vendégeknek kényelmesen és kevés költséggel e világra szóló ünnepélyen résztvenni, mely hivatalosan a magyar névnek az egész világ előtt elismerést és dicsőséget szerző.

Aradon a nemzeti kegyelet adóját röjuk le, a mennyiben testületileg meg fogjuk köszönni a vértanúkat szobrárt.

A kirándulás érdekességét még azzal fogjuk emelni, hogy Herkulesfürdőben az e célra készített kerékpár pályán kizárólag magyar sporttagok részvétele mellett nagy ünnepi alkalmat: az e kerékpár-versenyeket rendeztük, melynek védnökéül sikerült a sportnak lelkes hívet, nagyméltóságú Berzeviczy Albert urat, v. b. t. t., a képviselőház alelnökét megnyerni. A versenyek Ö Felsége a király és a többi legmagasabb személyiségek jelenlétében fognak megtartani, a mi annyival is inkább emeli az ünnepély fényét és impozáns voltát, mert a sporttörténelemben ez eddigelő egyedül álló eseményt képez.

A kirándulás rendezését általánosan ismert sporttársunk B. szedits Iván vállalta magára, a kinek e téren szerzett sok évi gyakorlata elég biztosítékot nyújt a kirándulásnak szakszert tchnikai kivételere, mint arra nézve is, hogy minden résztvevő kellemesen emlékezzék vissza e nagy szabású kirándulására.

Összekötötéseiknél fogva sikerült a részvesasuti és hajótársaságoknál oly nagy kedvezményt kieszközölni, minőt semmi más egyedül let vagy társaság nem élvezhet, alkalmat nyújtva ily módon sporttársainknak jutanyos részvételi árak mellett ez emlékeztető kirándulásra résztvenni. A kerékpáros résztvevőknek ajánljuk gépeiket is magúkkal hozni, mert több szép apró kirándulás van tervebéve. A résztvevő hölgyek kényelméről, ugy az utazás, mint az elszállásolás alkalmával gondoskodunk.

Föl tehát kedves sporttársak, randuljunk testületileg mi is e történelmi nevezetességű helyre és igyekezzünk annak magasztoságát tömegesen részvételünkkel emelni.

Szertársi udvözléttel, a rendezőség nevében:
Beszedits Iván, Gruby Deszö, Jely Gyula,
H. M. B. C. utárá, A. N. T. E. utárá, M. H. B. C. utárá,

Társas utazás a Vaskapuhöz.

Üt i t e r v:

Utirány. O d a: Budapest—B. Csaba—Arad—Temesvár—Óravicza—Marillavölgy—Anina—Bazias; innen külön hajón Vaskapu.

V i s z a: Vaskapu—Orsova—M. hádia—Herkulesfürdő—Temesvár—Szeged—Budapest.

Indulás Budapestről folyó évi szeptember 24-én reggel 7 órakor a keleti pályaudvarról külön gyorsvonattal.

M e n e t t e r v:

Erkezés Aradra 12 órakor délben. Ünnepélyes fölvonulás a vártaunk szobrához, annak megkoszorúzása. Ezután a város nagy éttermében zene mellett díszbéd. Délután 3 órakor indulás, érintve azou közbeeső állomásokat, a hol a vidéki résztvevők csatlakozni fognak.

Erkezés Oraviczára este 7 órakor, a hol a társaság meghál, korán reggel Marillavölgybe, bérlet kocsikon.

Marillavölgyön tartózkodás két napig, mely idő alatt részint kocsin, részint kerékpáron fognak kirándulások rendeztetni a fűrdőhely megtekintésével. 25-ikén este a marillavölgyi fűrdőhely nagytermében hangversenyyel egybekötött táncmulásosság lesz néhány dalára közreműködése mellett.

Szeptember hó 26-ikán reggel kirándulás Anina-bányára, a hol ebédelni fog a társaság; ebéd után utazás Baziasra, ott a külön hajón estebéd után ki-ki elfoglalja nyugáhelyét. Másnap reggel indulás a Vaskapuhöz.

Vaskapuhöz érkezés délelött 10 órakor. Itt a hajó horgonyt vet, hogy a társaság a megnyitási ünnepélyt végignézhesse. Délután 2 órakor a hajó Orsovára indul, honnan vonaton indulás Herkulesfürdőbe; itt a társaság az ünnepi versenyek megtekintésére tartott helyeket elfoglalja. A versenyek közvetlen a tejedelmi vendégek érkezésével délután 4 órakor kezdődnek. A verseny után baukett a fűrdőhely nagytermében, mely alkalommal a díjak ki fognak osztani. Szeptember 28-án reggel a fűrdő és környéke megtekintése.

Indulás Budapestre szeptember hó 28-án délután 2 órakor külön gyorsvonattal, érintve azon városokat, a honnan résztvevők csatlakoztak.

Erkezés Budapestre este 10 órakor. Itt a Budapestre jött vidéki résztvevők elhelyezéséről Beszedits Iván rendező ur gondoskodik.

Részvételi díj: vasúton II. hajón I. osztály 39 forint 50 kr. — Ezen árban bant-foglatatnak:

1. Ellátás Aradon. 2. Ellátás Marillavölgyön. 3. Ellátás hajón. 4. Ellátás Herkulesfürdőn. — Ugy az érkezéséknél, mint pedig az indulásoknál kocsik fognak a résztvevők rendelkezésére állni.

Jelentkezéseket folyó évi szeptember hó 1-ig egyenként vagy csoportonként elfogad 15 forintnyi előleg befutása mellett Jely Gyula ur (Budapest Szervita tér 5), míg az utazásra vonatkozó írásbeli felvilágosítással Beszedits Iván ur (Bpest, Calvia tér 4, I. em. 7.) szolgál.

A részvételi díj határvérv része, legkésőbb f. évi szeptember hó 15-ig küldendő vagy fizetendő be Jely Gyula urhoz; ennek elmulasztása az előleg elvesztését vonja maga után.

A részvételi igazolvány a teljes összeg befizetése után megküldetik.

4—5% mellett

rendes és rendkívüli jelzalogkölcsönöket kieszközöl, valamint a leghönyölködottabb conversiókat szintén 4—5% kal rendezi gyorsan, és discret, minden előleg nélkül

HERCZEG SÁNDOR

BUDAPEST.

Győr-utca 19. szám.